

Kaina: metams 15 lt., pusmečiui 8 lt., 1 mėn. 1 lt. 50 ct. Kareiviams per pusę pigiau. Užsieny metams 25 lt. Atskiras numeris 30 ct. visiems. *Skelbimai:* petito eilutė 40 ct.; prieš tekstą dvigubai. *Adresas:* Kaunas, Nepriklausomybės aikštė.

43 (439) nr.

Kaunas, 1927 m. spalio m. 26 — lapkričio m. 2 d.

IX metal.

Žuvusieji kariai.

Senovėj lietuvių vaidilos savo dainomis kėlė lietuvių karžygių narsumą ir ypatingai minėjo ir garsino žuvusiuosius kovose. Senovės lietuviai savo žuvusiems kariams pagerbti supildavo didelius kapus, kurie iki šiol išliko, vadinami milžinkapiais arba ramovėmis. Tie milžinkapiai buvo laikomi tautos šventove. Žuvusių karių pagarba atspindi ir mūsų liaudies dainose, pasakose, baladose.

Štai sužibėjo skaisčios saulutės — laisvės pirmieji spinduliai. Kas buvo sveikas ir lietuvis traukė savanoriu į tautos geriausiųjų sūnų būrius ir vijo bermontinikus, bolševikus ir lenkus iš mūsų atgimusios valstybės ribų. Suprantama, buvo nemaža aukų, nemaža jų savo galvas paguldė už Tėvynės laisvę. Tuos žuvusius didvyrius ir

turi gerbti tauta, nes taip nuo amžių darė ir daro visi, taip turime daryti ir mes.

Laikoma, kad pirmoji iš kareivių tarpo kautynių auka buvo Kėdainių karo komendantūros a. a. eilinis kareivis Povilas Lukšys, žuves 1919. II. 8 d. ties Taučiūnų k., antroji — I pėst. pulko vadas a. a. karininkas Antanas Juozapavičius, žuves 1919. II. 13 d. ant Alytaus tilto. Apie tai plačiai žino visuomenė, todėl tinkamai juos ir gerbia, puošdama jų kapus, statydami

jiems paminklus, jų vardais vadinama miestų gatvės ir t. t. Bet yra ir tokių žuvusių karių, apie kuriuos maža kas nežino, todėl jų kapai yra užmiršti. Jų ne vieno kaulus plauja lietus, vėjas smėliu neša.

Didžiajam karui pasibaigus, visos kare dalyvavusios valsty-

Paminklas žuvusiems kariams Staulluose. 1919. VI. 20—21. naktį vokiečiai iš pasalų puolė mūsų kariuomenę Staulluose. Žuvusiems pagerbti 1921 m. Staullų kapinėse pastatytas paminklas.

bės pradėjo tvarkyti savo žuvusių karių kapus. Vokiečiai juos tvarko visur, kur tik yra palaidoti jų žuvę kariai; prancūzai ir kiti irgi nuo jų neatsilieka. Ypačiai gražiai yra sutvarkyti vokiečių karių kapai Utenoj, na ir mūsų laikinojoje sostinėje — Kaune.

Teko matyti latvių, estų ir suomių karių kapų albumą — kaip ten visur tų tautos karžygių kapai tinkamai papuošti, sutvarkyti, gerbiami.

O pas mus? Reikia iš gėdos rausti, muštis į krūtinę ir sakyti: „nostra maxima culpa“. Kur atsirado buvusių karių ir šiaip idėjos žmonių inteligentų, ten išdygo žuvusiems paminklai. Pabrėžiu, kad daugiausia to darbo iniciatoriai buvo buvę kariai, pav.: Sirvintuose ats. kapitonas: Juodenikis, Bartoševičius; Vyžuonų — ats. vyr. leit. Biržys; Ukmergėje — irgi kariai, tiesa, visur padedant dvasiškiems ir inteligentams, Vadinasi, gyvybę rizikavę ir gyvi išlikę, nepamiršo savo kovose žuvusių draugų.

Karo vadovybė, pamačiusi, kaip tą klausimą traktuoja mūsų indiferentiškoji visuomenė, ryžosi pati sutvarkyti žuvusiųjų ir mirusiųjų karių kapus ir paskyrė komisiją.

Komisijai iš pradžių teko vien žinias rankioti ir tik po to griebtis realaus darbo. Ji pradėjo savo darbą nuo Kauno katalikų, evangelikų ir Ž. Šančių karių kapų. Valdžios lėšų ji turėjo labai maža, todėl ir

griebėsi k. a. ministerio aprobuotos rinkliavos kariuomenėj. Toji rinkliava davė per 3700 lt.

Civilinė spauda ypatingo dėmesio į karių kapų tvarkymą nekreipė; pasirodydavo vienas, antras straipsnelis ar žinutė — ir gana. Daugiausia šiuo reikalu buvo rašyta „Kary“. Dabar pradėjo spaudoj daugiau rodytis žinių apie karių kapų tvarkymą.

Dabar komisija tvarko visus karių kapus, nežiūrėdama jokio tikybės skirtumo; visi padėję už Tėvynę galvas, kuria kalba jie nekalbėtu, kaip R. Prezidentas Sirvintų iškilmėse yra pasakęs, yra mums lygūs, nes jie mirė dėl tos pačios Lietuvos labo.

Kapų tvarkymas Kauno katalikų ir ev. reformatų kapuose jau baigiamas. Ž. Šančiuose prie igulos bažnyčios jau baigta.

Š. m. lapkričio m. 2 d. bus iškilmingai paminėti žuvusieji ir mirusieji kariai, kurių kaulai guli Kauno ir Ž. Šančių kapuose. Kauno kapinėse — iškilmėse dalyvaus visų kar. dalių atstovai, grieš. gusarų pulko orkestras, giedos Kauno igulos bažnyčios choras, bus pasakytas pamokslas ir laikomos už žuvusius gėdulingos pamaldos. Ant kiekvieno kario kapo deks lemputė. Kapai bus iliuminuoti.

Jeį tavęs, kary, neskirs į atstovų skaičių, paprašyk savo viršininkų — jie tave leis pasimelsti už tuos, kurie galvas paguldė už savo artimus.

Raitininkų karo daina.

Jonas Vaidelys

Juokias pievos, šaipos lankos —
Juodbėrėliams auga šienas;
Vėl girdėt kanuolės trankos,
Vėl paliksiu tave vieną.

Vėl laukuose švinta dunda,
Kalavijai čerška, žvanga —
Kariai joja — rytas bunda,
Priešas taiso mums žabangas.

Juokias pievos, šaipos lankos —
Juodbėrėliams auga šienas;

Juodbėrėlis mano žvengia —
Neberimsta kaklas ilgas,
Vėl į žygį joja, žengia —
Kapos lenkus kaipo smilgas.

Mūšis verda pulkai joja —
Senam Vilniui dienos švinta;
Jau kanopoms lenkus ploja —
Vėl šimtai kaip mūsų krinta.

Nežadėki savo rankos
Mylimoji dar šiandieną...

Aš šiandieną jau išjoju,
Kur trimitas gaudžia, šaukia;
Ve, matai pulkai į koją,
Sakalais į žygį traukia.

Tau sudie sakau mergele,
Negraudinki jau karžygio;
Pašydėki ik vartelių,
Palinkėki gero žygio!

Maironis - Mačiulis.

(1862 — 1927 m.)

Spalių mėn. 21 d. sueina 65 metai kai gimė šis mūsų tautos dainius. Kiekvienas lietuvis privalo žinoti, ką reiškia šis vardas.

Maironis - Mačiulis - Maculevičius Jonas gimė Pasandravės dvare, Raseinių apylinkėje 1862 m. spalių mėn. 21 d. Pradžios mokslą jis ėjo lietuviškoje „mokykloje“ prie savo motinos ratelio, toliau mokėsi Raseiniuose dominykonų laikomoj mokykloj. Aukštesnijį mokslą ėjo Kaune, kur 1883 m. baigė 8 gimnazijos klases. Jau šeštoj klasėj būdamas, pasižymėjo kaip gabus rašytojas — poetas. 1883 m. rudenį važiuoja Kijevo universitetan istorijos - filosofijos studijuoti. Turėdamas didelius literatinius gabumus, atsiduoda literatūros studijoms. Kyla jo širdyje noras parodyti pasauliui pavergtosios lietuvių tautos garbingąją praeitį. 1891 m. pasirodo jo rašytoji istorija. Be to, įvairiais slapyvardžiais prisidengęs ir rusų spaudoj mėgindavo judinti lietuvių klausimą.

1884 m. rudenį Mačiulis apleidžia universitetą ir įstoja į Kauno Kunigų Seminariją. Joje mokosi nuo 1884 iki 1888 m. Būdamas seminarijoj, dirba išvien

su lietuviams klerikais ir jiems vadovauja. Baigusį seminariją dvasinė vyriausybė, kaipo gabų jaunikaitį, siuncia į Petrapilio kunigų akademiją.

Nuo 1892 m. prasideda pedagoginis Mačiulio darbas iš pradžių Petrapilio akademijoje, o vėliau Kauno Kunigų Seminarijoj. Čia jis laimingai dirba iki šiol, būdamas tos įstaigos viršininku ir drauge universiteto profesorium.

Jo raštų yra išėję jau keturi tomai.

I tomas — lirika; II — epas: Jaunoji Lietuva, Raseinių Magdė, Mūsų vargai, Ž nad Biruty; IV — Lietuvos praeitis, V — Trumpa visuotinos literatūros istorija. Be to, kas mūsų neskaitė ir nedainuoja ką nors iš jo „Pavasario Balsų“.

Maironis mums todėl yra brangus, kaip rašo p. Garliavietis, kad jis žiauriosios priespaudos metu savo jausminga daina ramino vargstantį lietuvių ir savo liros garsais norėjo nustelbti varguose dejuojantį Tėvynės aidą.

Mes, kariai, mūsų brangiam dainiui palinkėsime ilgiausių metų ir su noru dar kartą paskaitysime jo raštus, kuriuos kiekviena kareivių biblioteka turi.

3 artilerijos pulko kareivių klūbo atidarymas.

(1927 m. spalio 22 d.)

Norėti — galėti.

Išmėtytas 3 artilerijos pulkas renkasi krūvon į Ž. Šančius. Susirinkus krūvon buvo imtasi ir švietime spartesnio darbo. Jau 1926 m. gale pradėta rūpintis įkūrimu kareivių klūbo. Trūko pinigų. Pulko vadas ėmėsi ieškoti tų nelaimingų lėšų ir jų surado, net 1644 lt., tame skaičiuje ir Karo Mokslo Valdybos 450 lt. Pulko vadas klūbo įrengimą paveda energingam art. kapitonui Okulič-Kazarinui. Medžiagos dalį paima iš baterijų perteklių, ir pats prižiūri darbą, kurį atliko Karo technikos statybos skyrius. Ir štai 1927. X. 22 d. jau įvyko iškilmingas to gražaus kareivių klūbo atidarymas. Iškilmės to atidarymo prasidėjo 18 v. Tautos himnu ir uždangos atidengimu. Po to eina pulko švietimo vadovo art. kap. Okulič-Kazarino pranešimas. Iš gautų 1644 lt. elektros įtaisymui, scenai ir armatūrai įrengti išleista tik 1521 lt. 67 c. Klūbo sienos nukabinėtos net

v-kas plk. Petraitis, apygardos intendantas adm. kap. Gri-galiūnas, Karo Mokslo Valdybos v-kas mjr. Steponaitis, tos pačios valdybos Švietimo dalies vedėjas plk. ltn. Burokas, intendantūros maj. Lubickas, topografijos sk. v-kas maj. inž. Krikščiūnas, mokomos baterijos karininkai ir jų šeimos. Atvykę gerėjosi kareivių klūbu ir artistų vaidinimu.

Po vaidinimų buvo kareiviams šokiai, gi karininkai su savo šeimomis ir artistais nuėjo vakarieniauti.

Baigiant tenka pasakyti, kad 3 artil. pulko kareivių klūbo įrengimas parodo, kad ir mažais pinigais, bet dideliais norais galima daug ko atsiekti. To norėjo pulko vadas art. majoras Dočkus, jo artimiausis darbų vykdytojas art. kap. O — Kazarinas, baterijų vadai ir štai, paprasti kareivinių kazematų — graži pasilinksminimams vieta, kurioj kareiviai maloniai leis laiką. Be to, tenka dar porą žodžių pasakyti ir apie pačias pulko kareivines. Jų sienos yra

1920 m. lapkričio mėn. karo lauke. 6 baterija žygiuoja iš Širvintų Ukmergės link.

17 paveikslų. Labai graži pati uždanga — darbo pulko kareivio — menininko Šlitterio ir kanklės darbo pulko kareivio Kalendos. Vadovas pabrėžė, kad kareivių klūbas kareivių gyvenime turės suvaidinti svarbią rolę, nes per jį ir jame kareivis lavinsis ir tautiškai auklės.

Po to švietimo vadovas iškilmingai įteikė liktiniam viršilai Bogušui klūbo raktus ir pavedė juo rūpintis.

Vaidinama 3 veiksmų pjese „Neužauga“. Visus žavi gražioji Neužaugėlė — p. Rymaitė, vaidinimo gale gavusi didelę gėlių pintinę, ir, reikia pasakyti, buvo už ją.

Antraktuose gražiai griežė 2 pėst. pulko orkestras. Į vakarą be pulko karių ir jų šeimų atvyko II k. apyg.

puikiai nudažytos, nukabinėtos gražiais ant drobės nupieštais paveikslais. Į baterijoj tas dažymas yra atliktas kazematais, pav. yra Vilniaus kazematas, mūsų kazematas, 6 baterijoj — drobės paveikslai, ir ypatingai gražus puskarininkio su savo širdies drauge atsisveikinimas. Didelį darbą į tai įdėjo pulko kareivis — menininkas Šlitteris. Lan-gai su užlaidomis.

Ir štai, kareivi, išdygo vėl viena tau tinkamų vietų, kurioj tu galėsi ir mokytis, ir linksintis, ir šiaip laiką leisti. Mokėk ją tinkamai gerbti ir vertinti — tik tada ji atneš tau daug naudos ir malonumo.

Vėlinėse.

Kaip gedulas melsvas dangus. Tik žvaigždės dega karštai. Didis yra vėlių pasaulis. Ir žvaigždės — vėlės...

Kuri žvaigždė šviesesnė, kuri labiau šviesesnė, ta didesnio Lietuvos karžygio vėlė. Lietuviai mėgo dangų — dausų šalį. Visos Lietuvos karžygių vėlės danguje — žvaigždynuos...

Žiba aiški žvaigždė, tai Gedimino vėlė. Žiba tau-riausia žvaigždė, tai Kęstučio. Žiba — Birutės. Pati didžiausioji — Vytauto Didžiojo. Žiba didžiųjų Lietu-vos etmonų žvaigždės — graži Jonušo Radvilos — mano pulko šefo...

Žiba žvaigždės Kudirkos, Čiurlionies, Višinskio, Basanavičiaus...

Žiba ir plaka

Ir sako: —

„Būkit, kaip mes!“

Tai žiba, vai karščiausiai plaka didžių Lietuvos karžygių žvaigždės: Antano Aleksandravičiaus, Povilo Lukšio, Prano Eimučio. — Vai žiba, vai plaka...

Visoms Lietuvos karžygių vėlėms atkelti vėlių var-teliai, visos pasodintos vėlių suoloelin, visos priimtos už baltų rankelių, visos, kaip žvaigždės vėlės žiba...

Kariai! Lietuvos kariai! Štai Kostas Skinulis, Lie-tuvos kareivis, Vilniaus bataliono kulkosvaidininkas, pasakė ir sako: „Nieka! gyvybė, jeigu šalis vėl būtų pavergtą“.

Jis žuvo senai.

Ties Gryva

Priešui kelią pastojo.

Vyrai!

Kas gyvas

Šioje vėlių dienoje

Būkim priešui kelią pastoję...
Vyrail!
Niekai gyvybė,
Vyrail! ar verta verkti?
Jeigu Vilnija dar pavergta...

Va, karininko Sidaravičiaus žvaigždė — jauna ir graži: „Nors priešai stipresni ginklu ir skaičiumi, bet mes *dvasia ir pasiryžimu*. Tad nenusiminkime — *laimėjimas mūsų pusėje*.“

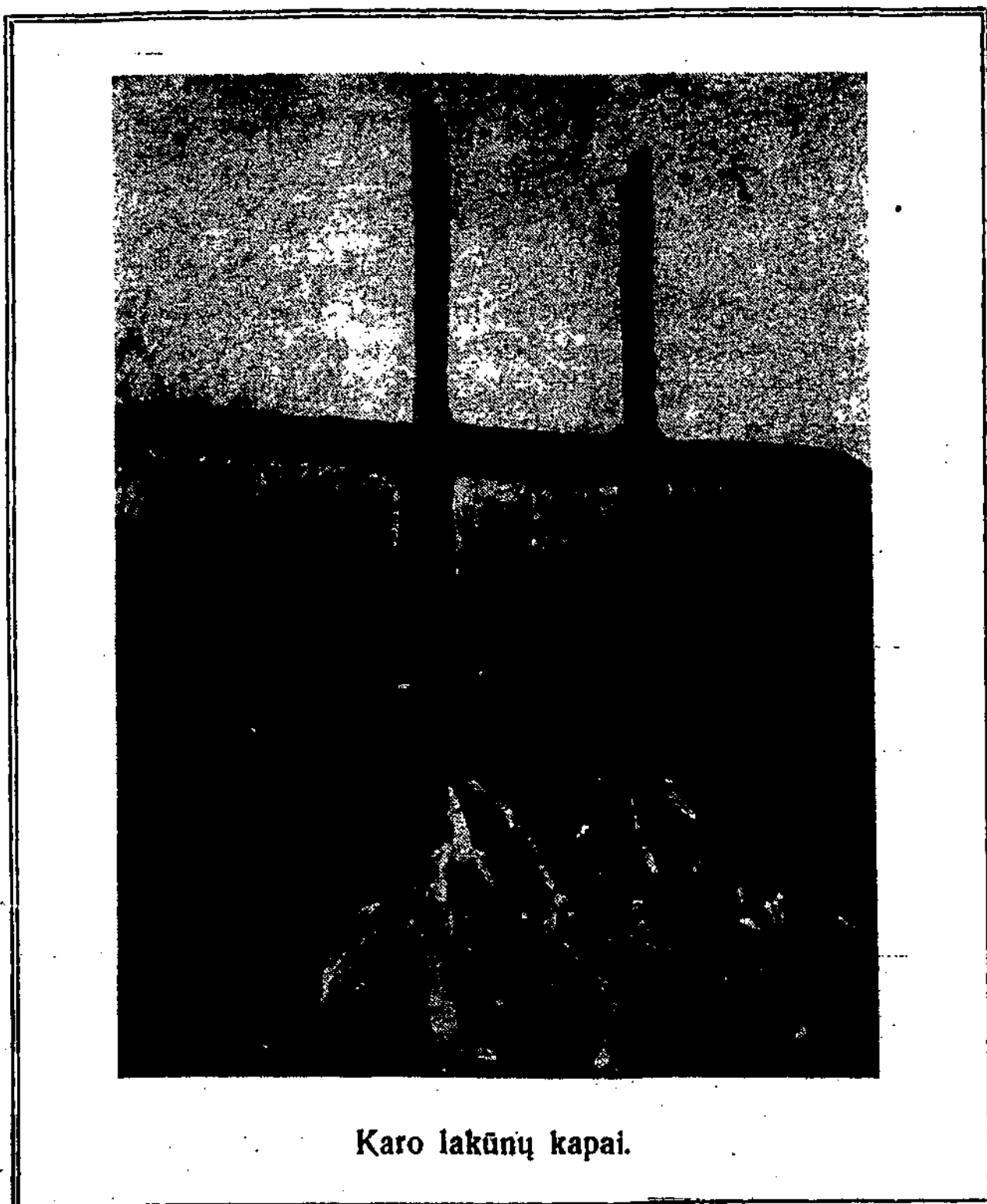
Ir šioje vėlinių dienoje, kada dangus — juodas gedulas, kada tik žvaigždės karštai žiba, kada visos žvaigždės — vėlės. Kada kiekvienas ties mylimųjų kapais vainikus ir žvakutes dega, mes, Lietuvos kariai, prisimenam ir gerbiam Lietuvos karžygių vėles ir klausom ką jos sako.

Lietuvos karžygio Andriaus Makarevičiaus, Vyties kryžiaus 17 nr. kavaleriaus, žuvusio 1919. IV. 8, šviesi žvaigždė pasakė: „arba žūti, arba rytoj Vievų šautuvus valyti“ ir dabar nurodo „arba žūti, arba Vilniuj šautuvus valyti“.
Husz Ar.

Nukreipk nuo mūs, Viešpatie, karo rykštę, bet jei jau reikia, kad kraujas būtų išlietas, tai imk mano kraują atsilyginimo atnašai.

Šv. STEPONAS,

Vengrijos karalius, kai 1030 m. Romos ciesorius Konradas įsibrovė į Vengriją.

Karo lakūnų kapai.

Mirštančio karžygio laiškas motinai.

(1920 m.)

„Ten, kol laiminga buvo žemė mūsų, kol buvom ponais ir gudų ir prūsų“.

Mylimoji Motin! Tais savo žemaitiškos Birutės dainos žodžiais dar manė lopšely besupdama diegei many garbingos praeities ir tėvynės meilę, diegei many senų karžygių dvasią.

Ir kada Tėvynė pradėjo šauktis pagalbos, kada aš išgirdęs jos balsą, stojau į jos gynėjų pirmąsias eiles, Tu mane išleidai į karą, nors ir ašarotomis akimis, bet pilnomis pasitenkinimo, kad Tavo karštos dainos, mane lopšely liuliuojančios, Tavo pasakos apie senovės lietuvių karžygius ir Vilnių, veltui nenuėjo — Tavo sūnus pasėkė juos.

Šiandien, toj valandoj, kada Tu save ramindama viltimi sulaukti manęs grįžtant iš garbingo karo lauko, maldoj ir svajonėse skęsti pas langą, žiūrėdama į tuos takus, kuriais aš mažas būdamas bėgiojau, aš tą valandą, pakirstas lenkų kulipkos, mirštu karo lauke už Tėvynę, Vilnių ir tautos laisvę.

Ten toluoj lyg rūkuose, paskutinėse savo svajonėse, jau mirčiai mano akis bėmerkiant, matau Vilniaus pilies bokštą, kurį gindamas ir žengiu į garbingąjį tamsų kapą... į kapą, kuris išdygs prieš Vilniaus vartus greta senovės mūsų karžygių kapų.

Tu išgirdus apie mano mirtį verksi... bet mano paskutinis prašymas — neverkl! *Kario motina neturi verkti*. Darbais ir mirtimi parodžiau, kad esu vertas vadintis Tavo sūnumi. *Mirdamas didžiuojuos savo motina*.

Neverkl! Aš žuvau, kad amžinai gyvenčiau. *Žuvusių karių dvasia nemiršta*. Tą Tu pati man dar lopšely dainose minėjai ir paugus pasakomis tvirtinai. Tavo žodžius visad minty turėjau ir su jais mirštu...

Kada grįš iš garbingo karo, laimėję mano draugai, dainuodami narsias dainas, jų tarpe manęs nesulauksi. Bet neverkl.. aš Tavęs lauksiu ten... Aukštybėse!

Su-Dievi! Jau mirties angelas gaubia mano gyvybę, štai ten Vilnius vos per rūkus matytis, priešas terioja jį, bet mano draugai ten grįš... mano kapo priešas netryps.

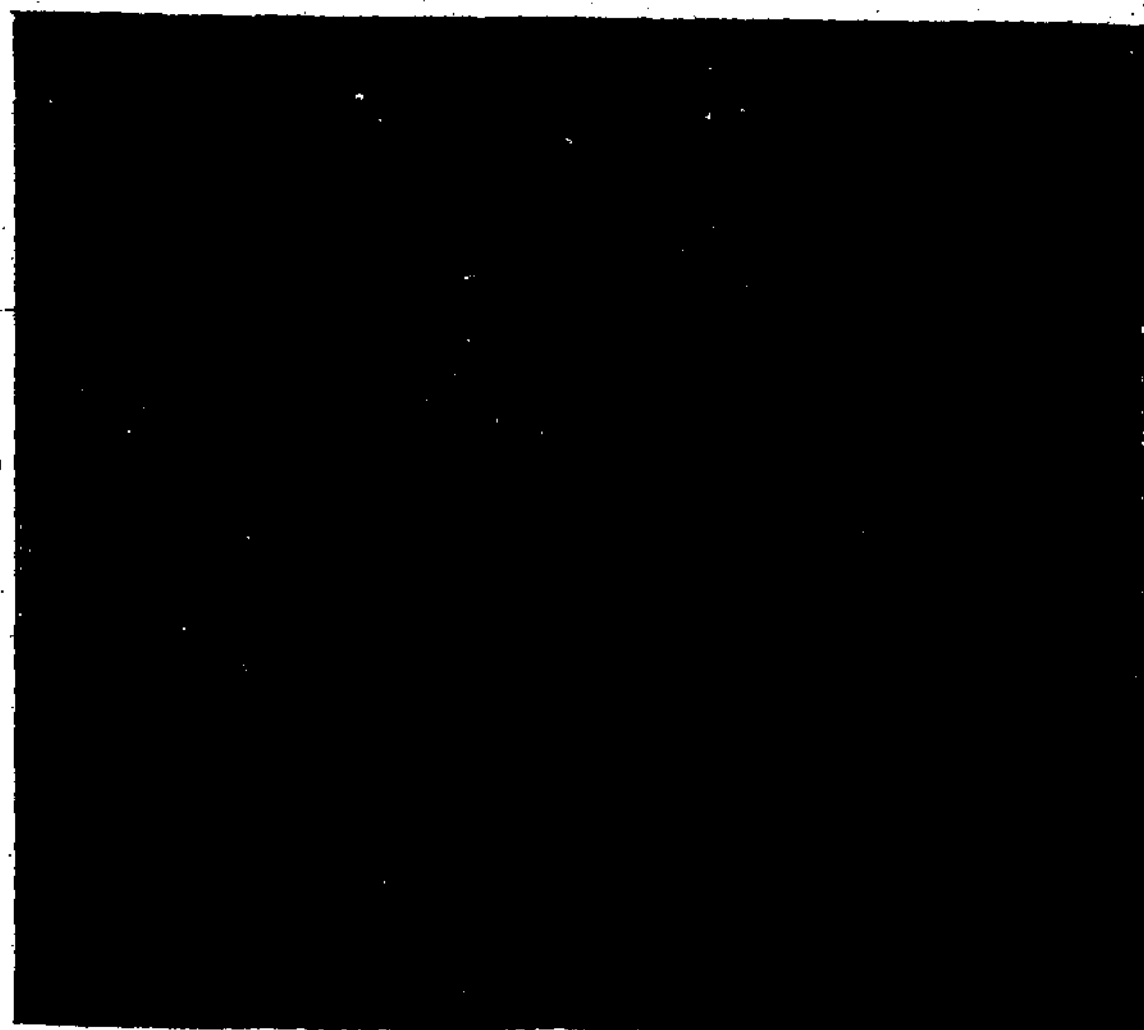
Pasimatysime Aukštybėse!

Tavo sūnus Simas.

Kary!

Nedriški galvą palenkti prieš didžiausią minią priešų, bet drąsiai tik stoki ir su jaja kovoki, nors ir žūti tau šiandien reiktų!

Darbėnas.

Žuvusiojo kapas Tėvynės miškuose.

Totoriai Lietuvoje.

Nemaža yra Lietuvoje totorių. Pav., Alytaus ir Zarasų apskrityse jie gyvena atskirais kaimais ir sodybomis. Lenkų okupuotoj Lietuvos daly, tarp Vilniaus ir Trakų, ties Vakos upe, jie apsigyveno keliuose kaimuose, būtent: Afendziavičių, Chazbijevičių, Melechovičių, Keturiasdešimt totorių ir kituose.

Gyvenantieji kaimuose totoriai užsiima žemdirbyste, gi gyvenantieji Vilniaus apylinkėje, daržininkyste. Geriausios Vilniaus rinkų daržovės visuomet yra Vakos totorių bei Trakų žydų — karaimų.

Totoriai yra išeiviai iš tolimųjų Azijos tyrų. XIII šimtmeityje skaitlingos totorių ordos apleidę savo tyrus puolė Rusiją, ir beveik ją pavergė.

Bet, kaip atsirado totoriai Lietuvoje, kaip jie per ilgus amžius sugyveno su mūsų tauta. Totorių istorija Lietuvoje yra kartu ir mūsų istorijos bruožai, todėl ją bent trumpai ir priminsiu.

Užėmę Rusiją totoriai, norėjo užkariauti ir visą Europą, bet jų tolimesnius puolimus į vakarus sulaukė lietuviai, kurių didieji kunigaikščiai savo stipria kariuomene kelis kartus sumušė. Sunkios buvo rungtynės. Dar XIII šimtmeityje totorių ordos, chano Šeibako vedamos, pasiekė Dainavos kraštą, bet čia 1242 m. kunigaikštis Erdvilas juos sumušė. Dar ir dabar Šeibakių kaimo laukuose, Vasiliškių valsč. Lydos apskr.,

randame žuvusiųjų tose kautynėse lietuvių bei totorių kaulų. Dar neseniai Šeibakių laukuose buvo ir akmuo — paminklas, kuriame buvo pažymėta tų baisių kautynių data, bet vėliau jis buvo sunaikintas. Kariauta lietuvių su totoriais ir vėliau XIV šimtmeityje. Visa Europa gerbė tuomet Lietuvą ir laikė ją išvaduojoja nuo baisių totorių ordų, kurios, užkariaudamos naujus kraštus, naikino miestus, turtus ir gyventojus.

Lietuviai nemaža totorių paimdavo nelaisvėn ir Lietuvon atvedę apgyvendindavo juos įvairiose vietose, o ypatingai daug Vilniaus apylinkėje, kada Did. L. Kun. Vytautas daug jų paėmė į nelaisvę 1397 m. kautynėse ties Dūno upe.

Apsigyvenę Lietuvoje totoriai ir gavę čia žemės ir visas piliečių teises, taip pamylėjo savo naująją tėvynę, kad kartu su lietuviais gynė ją ne tik nuo vokiečių — kryžiuočių bei rusų, bet ir nuo savo vientaučių. 1508 m. totoriai, pūdami Lietuvą, šaukė sukilti ir Lietuvos totorius, bet pastarieji į šitą kvietimą taip atsakė: „Nei Dievas, nei Jo pranašas Magometas neįsako jiems plėšikauti ir būti išgamomis. Kovosime su jumis, nes nesate mūsų broliai, o plėšikai. Sėdėkite geriau ramiai sau ties Volga, nes mes, gyvendami ties Vaka, liesime kraują už lietuvius, kurie mus laiko savo broliais.“

Dar D. L. K. Vytautui, kuris juos apdovanojo žeme, jie prisiekė ginti Lietuvą ir tos priesaikos visuomet laikydavosi. Apie tai jie buvo pažymėję savo prašyme karaliui Zigmantui I. „D. L. K. Vytautas įsakė mums neužmiršti pranašo ir savo akis turėti nukreiptas

į mūsų šventas vietas¹⁾, bet jį laikyti savo kalifu (valdovu). Ant kardo prisiekiame, kad mylėsime lietuvius, kurie, paėmę mus į nelaisvę, nepaliko vergais, o atvedę pas save tarė: „tas smėlis, tas vanduo, tie medžiai yra dabar mūsų bendri. Mūsų vaikai žino savo teises ir prievoles, o mūsų tautiečiai ties sūriu ežeru žino, kad nesame Lietuvoje svetimšaliai“. (Ties Kaspijos jūra tyruose yra daug ežerų su sūriu vandeniu. Ten tuomet buvo totorių valstybė).

Būdami iš prigimties kariai, Lietuvos totoriai eidavo savo noru tarnauti į kariuomenę, sudarydami atskirus totorių raitininkų pulkus ir kartu su lietuviais gindavo kraštą nuo priešininkų puolimų. Daug totorių raitininkų, D. L. K. Vytauto vedami, dalyvavo 1410 m. liepos 15 d. garsiose Žalgirio kautynėse.

Ilgai tarnaudami kariuomenėje ir sugrįžę į savo neturtingas sodybas, totoriai, nežiūrėdami užtarnautų

kariuomenėje pasižymėjimų, aukštų kariškų laipsnių, ir savo aukštos kilmės (daug totorių buvo kunigaikščiai), padėję savo ginklus ir krauju apšlakstytus šarvus, ėmėsi ramaus ūkininko artojaus darbo.

Gyvendami tarp lietuvių totoriai vėliau užmiršo savo kalbą ir pradėjo kalbėti lietuviškai, o vėliau lenkams sulenkinus Vilniaus kraštą, totoriai pradėjo kalbėti lenkiškai. Nors totorių švento rašto knyga

— Koranas ir įvairios maldos yra rašytos arabiškai, bet tos kalbos, kaip ir savo, Lietuvos totoriai nemoka ir melsdamiesi dažniausiai maldos žodžių jau nebesupranta. Daug totorių yra katalikų ir dabar jau nieku nesiskiria nuo apylinkės gyventojų, taip pav., Totoriškių km., Pabaisko valsč., Ukmergės apskr., gyventojai jau nieku neišsiskiria nuo kitų lietuvių ir tik gyventojų pavardės ir likęs lauke senoviškas „totorkapis“ su akmeniniais antkapiais dar primena, kad Totoriškių protėviai buvo totoriai ir magometonys.

Ilgai gyvendami drauge su lietuviais ir pergyvenę kartu su jais visas nelaimes ir džiaugsmus, totoriai ir šiandien yra ištikimiausi mūsų draugai.

Atgimus Lietuvai daug Lietuvos totorių stojo į mūsų kariuomenės savanorių eiles. Su noru jie eina, sulaukę šaukimo, į kariuomenę ir kartu su mumis uoliai rengiasi eiti vaduoti lenkų pavergtą Vilnių ir savo Vakos tautiečius.

Pulk. ltn. P. Tarasenko.

¹⁾ Vyriausioji totorių — magometonų šventykla yra Mekos mieste, Arabijoje, todėl melsdamies atsigrįžta į rytus.

Pabuski!

Pabuski lietuvi iš poilsio miego, nes laikas jau kardą tau imti į rankas ir drąsiai iškėles nebijoki tu nieko, — juk nėra kaip Vilniaus tau brangesnio siekio!

Darbenas.

3 art. pulko kareivio totorio — magometono priesaika.

Susiprato.

(Skaitytas per pirmąjį kareivių literatūros vakarą — koncertą).

Per tamsias girias ir lygias lankas plaukia iškilmingas Nevėžis, o jo paslaptinę veidą bučiuoja nendrės, karklai ir lenkiasi ant krantų stovėdami medžiai. O Nevėžis plaukia sau galingo Nemuno prieglobstin. Ta šalis yra graži ir ją myli jos sūnūs. Toj šaly gyvena ūkininkas Dilgis, apysenis žmogus, su savo vienuoliku sūnumi Stasiu.

Stasiukas iš pat mažens neteko motutės Dilgės kitos žmonos nutarė nebevesti, o šeimininkauti pavedė savo seseriai Veronikai: — giminė geriau žiūrėsianti namų tvarkos ir tinkamiau auklėsianti Stasiuką. Ir iš tikrųjų. Stasiukas priprato prie Veronikos ir ji atstojo jam motiną. Tik auklėtojos Stasiukui ji neatstojo. Daug klausimų norėdavo jis išrišti, bet jo jauna galvelė nepajėgė, o Veronika nemokėjo, o gal ir tingėjo paaiškinti. Pažiūrės, būdavo, Stasiukas į saulę, mėnesį, žvaigždes, klausia Veronikos: kas ten yra ir iš kur tas viskas atsiradę. Neaišku jam buvo kodėl vėjas pučia, iš kur sniegas žiemą sninga, kaip jis atsiranda ir daug, daug įvairių, įvairiausių klausimų prašydavo išaiškinti. Veronika jį subardavo, kad niekus klausinėja ir nueidavo prie savo darbo.

Metai bėgo. Stasiukui nebebuvo kada tiek daug galvoti apie įvairius dalykus, kaip iki šiol, nes vieną šventadienį Veronika nupirko elementorių ir pasamdė „deraktorką“. Nuo to laiko Stasiukas sėdėjo prie elementoriaus ir su atidžia laibu šipuliuku badinėdamas raides skaitė.

Stasiuko gabaus vaikinio būta: per žiemą išmoko elementorių, o per antrą pakartojo ir išmoko pusšaltinę knygą. Tėvas matydamas, kad Stasiukui sekasi mokytis, norėjo leisti jį ir į mokyklą, bet Veronika užsispyrė, kad neverta esą daryti išlaidų, nes vis vien „pišorium“ nebūsiąs, o žemė arti ir be mokslo galėsiąs.

Stasiukas vis augo didyn. Jame susikaupė daug energijos. Jaučia aukštų idealų, norėtų jų siekti, bet jam viskas galvoje susipina, susimaišo.

Stasiukui suėjo aštuoniolika metų. Susirado jis sau daugiau draugų, sugalvodavo šiokių tokių pramogėlių, kurios neapseidavo be degtinės. O degtinės sunku buvo gauti tada. Kas norėjo to „rojaus skystymelio“ turėjo patys pasidirbti kur krūmuose, arba pas gerą pažįstamą pirkti.

Stasio draugai, nenorėdami užsiimti degtinės varamu, surado gerą žydėlį Berelį, gyvenantį artimiausiame bažnytkiemyje, ir šis pristatydavo jiems „samagonekės“, kiek kuris norėdavo. Susipažino su Bereliu ir Stasys. Netrukus jo geru pažįstamu tapo ir degtinės gamintojas rusas Jakimavičius. Kiek Jakimavičius degtinės padirbdavo, tiek Berelis parduodavo.

Susipažinęs su draugais, Stasys kito kelio nežinojo, kai tik pas Berelį, Jakimavičių ir į vakaruškas. Nueidavo jis ir į bažnyčią. Skaitydavo maldaknygę, bet mintys jo skrido, tai pas Berelį prie pusbonkio, tai pas Jakimavičių prie verdančios brogos katilo. Dažnai jis pasiekdavo ir Onytę.

Onytė buvo netolimo kaimyno Tvorinsko duktė, jauna, vos septyniolikos metų, graži, dora mergelė. Ji eidavo dažnai į bažnyčią, melsdavosi. Parėjusi namo skaitydavo laikraščius. Į vakaruškas retai kada nueidavo.

Laikas bėgo. Tvanki Lietuvos atmosfera darėsi tyresnė — vokiečiai, netekę savo galybės, traukėsi į „Vaterlandą“. Lietuvos sūnūs susirūpino savo tautos ateitimi. Jie pradėjo burtis į savanorių būrius.

Nespėjo žiaurus vokiečiai iškelti savo sunkios letenos iš Lietuvos krašto, kai pradėjo kilti iš rytų kruvini debesys. Jie norėjo užkloti suvargintą Lietuvos tautą. Raudonasis slibinas slinko vis gilyn ir gilyn į Lietuvos kraštą. Štai ir Bermontas, banditų šaiką vedinas, pradėjo plėsti ramius gyventojus. Nebeiškentė narsūs vyrai. Soko, kaip liūtai ant priešų. Sugriaudė patrankos, sutratėjo kulkosvaidžiai ir šautuvai, ir priešai toliau jau nebegalėjo į Lietuvos kraštą žygiuoti.

Buvo linksmas sekmadienio rytas. Žmonės ėjo į bažnyčią. Nuėjo ir Stasys. Iš tolo jis pamatė ant šventoriaus susibūrusią žmonių krūvą. Jie visi buvo liūdni. Ne vienam per skruostus riedėjo ašaros. Priėjo ir Stasys. Priėjęs pamatė jauną gražų jaunikaitį, nukautą bolševikų fronte. Buvo tai Nkuopos kareivis savanoris Gerutis Jurgis. Jį atgabeno iš netolimo fronto, kad palaidotų kapose.

Gerutis buvo narsus kareivis. Vienas puldavo ant daug gausingesnio priešo. Savo drąsa ir narsumu pergaldavo juos. Niekas tiek baimės neįvadydavo bolševikams, kaip Gerutis. Jis nakties laiku dažnai pereidavo frontą ir granatomis neduodavo priešui ramumo. Kiekvieną tamsesnę naktį Gerutis prašydavo vado, kad leistų jam eiti bolševikų pagąsdinti. Na, ir gąsdindavo! Bet vieną kartą nelaimė Gerutį sutiko.

Vieną naktį vadas išrinko iš kuopos 20 žmonių, liepė pakinkyti keturis gurguolės vežimus, paimti du kulkosvaidžius, keliasdešimt granatų, ir išvyko bolševikų pažvejoti.

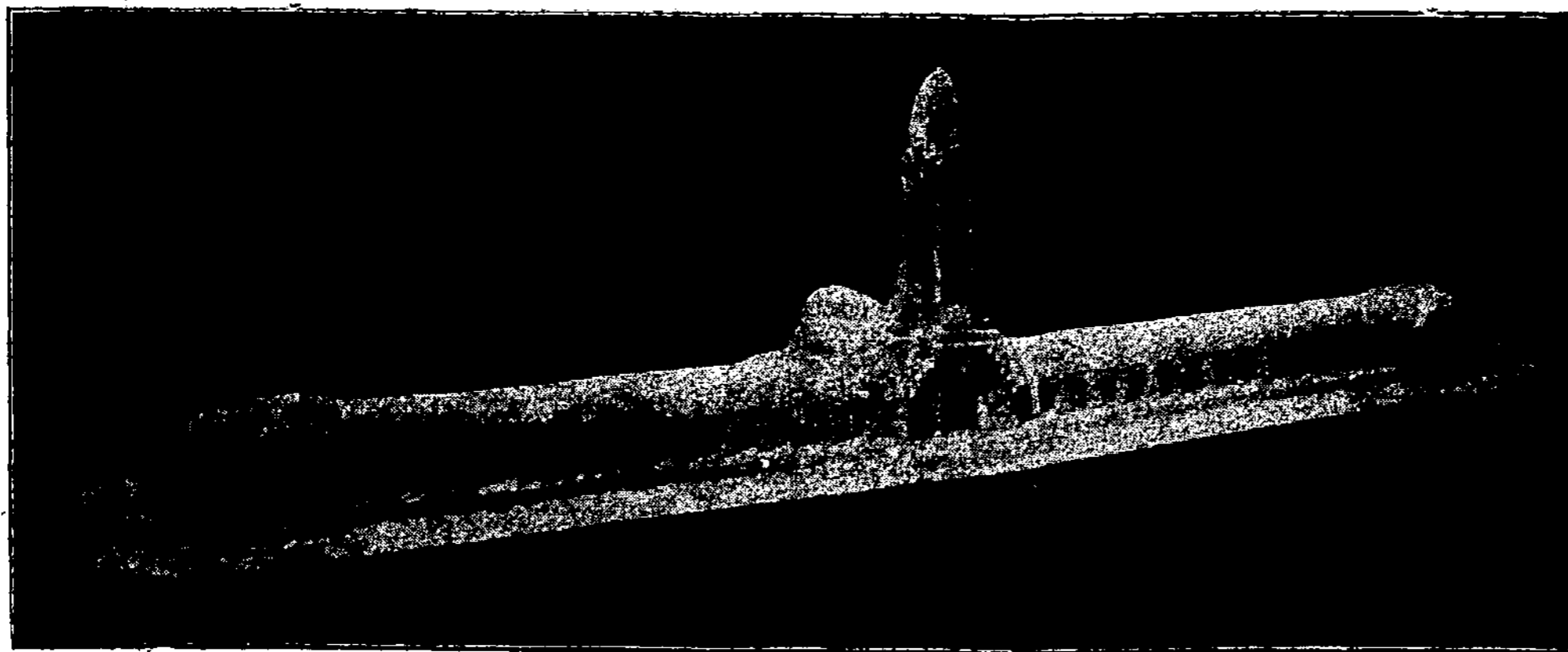
Rausvai geltonas, didelis, kaip kubilas dugnas, mėnulis, pasislėpė už medžių, kai Tėvynės gynėjai prisartino prie bolševikų užimto miestelio. Lengvas rūkas plaukiojo po žemės paviršių. Buvo pats vidurnaktis. Miegojo stėbuklingoji gamta, miegojo žmonės ir visi gyviai. Tik retkarčiais pelėdos ar zuikio pasigirdavo bauginantis balsas. Miegojo ir Lietuvos priešas. Jis nežinojo, ką Lietuvos budrus sūnūs nesnaudžia. Jie nejautė, kad narsuoliai apsupė miestelį.

Miestelyje dideliame valsčiaus name nakvojo apie du šimtu bolševikų.

Bum — bum — bum sprogo valsčiaus bute — Gerutis Jurgis vaišino „tavorščius“. Subruzdavo bolševikai. Pradėjo šaudydami bėgti iš miestelio. Bėgančius vaišino Lietuvos narsuoliai gausingu kulipkų skaičiumi, paleistu iš kulkosvaidžių ir šautuvų. Bolševikai išbėgiojo, kurie tik gyvi liko, o liko jų vos trečia dalis. Išvaikę bolševikus, lietuviai suėjo į miestelį. Nebuvo matyti nė gyvos dvasios: visi pasislėpė. Nesimatė ir Geručio. Tik vėliau rado jį gulintį pagal alyvų krūmą. Pribėgęs vadas pradėjo klausinėti jį ir mėgino užrišti žaidą. Gerutis vos ištarė: „Sudie visiems! Mirštul! Lai lieka mano Tėvynė Lietuva laisva!“ Tuos žodžius pasakęs, užmerkė akis ir užmigo amžinuoju miegu.

Stasys, sužinojęs, kad rytą bus šio karžygio laidotuvės, neaplaukęs nei Berelio, nei Jakimavičiaus parėjo namo. Namie taip pat buvo neramus. Rytojaus dieną susirinko didelė žmonių minia laidoti Geručio. Nuvyko ir Stasys Dilgis. Stovėjo jis bažnyčios kampe susimąstęs, karstas stovėjo ant katafalko: buvo gedulingos mišios. Vargonai liūdnai griežė. Senų pušų šakos ošė. Dilgiui rodėsi, kad iš ano pasaulio dvasios švaistosi. (Bus daugiau).

Garbė didvyriui, kurs žuvo kovoje už laisvę kitų.

Paminklas — kapas žuvusiems per didįjį karą prancūzų kariams ties Verdunu.

Kariškas moterų paruošimas Lenkijoje.

Į karišką moterų paruošimą Lenkijoje kreipiamas ypatingas dėmesys. Šitame darbe jie jau pasiekė gan gerų vaisių.

Lenkijoje gyvuoja įsteigtas 1922 metų rudenį „komitetas moterų rezervams paruošti“. Šis komitetas stato sau uždavinį, sudaryti didesnę skaičių moterų kadrai. Dabartiniu laiku šis komitetas turi 11 įvairių moterų organizacijų, kurių skyriai yra įvairiose Lenkijos dalyse, ypatingai steigiami tokie skyriai rytinėje Lenkijos dalyje, matyt, šioje dalyje lenkai netvirtai jaučiasi, nes kaip tik čia gyvena pavergtų keliolika milijonų lietuvių ir gudų. Ypatingai rūpinamasi moteris paruošti ne aktyviems karo veiksams, bet pagalbinei kariuomenės tarnybai. Tam tikslui įsteigti ir veikia įvairūs kursai, būtent: bendro kariško paruošimo, ryšių kursai, sanitarinės pagalbos kursai ir kiti. Prie gimnazijų ir aukštesniųjų mokyklų yra įsteigti ir gyvuoja kariški merginų būriai, kuriuose mokosi kariškų dalykų iki 2000 merginų. Visoje Lenkijoje dabar jau esama apie 4000 kariškai paruoštų moterų, t. y. baigusių įvairius paruošimo kursus. Komiteto darbus ir veikimą pinigais ir nurodymais reguliuoja pati Lenkijos vyriausybė. Lenkų krašto apsaugos ministerijos laikraštis „Polska Zbrojna“ (Ginkluotoji Lenkija) leidžia specialinį priedą vien tik moterų kariško paruošimo klausimams nagrinėti.

V. Skirmuntas.

Lenkų prasimanymai

Lenkai pradėdami kovą su Vilniaus lietuvių mokyklomis, kelios dienos prieš tai, pradėjo spaudoje rekti dėl tariamo lenkų mokyklų persekiojimo Lietuvoje. Sunku ir paminėti visus lenkų melus prieš Lietuvą. Apie juos gal kiekvienas yra girdėjęs iš kitų mūsų laikraščių. Lenkų laikraščiai, vieni su kitais lenktyniuodami, išties dvi savaitės puola Lietuvą. Ypač smarkauja vilniškiai lenkų laikraščiai, o iš jų labiausiai pasižymi „Dziennik Wileński“. Mele jis pasiekė didžiausio tobulumo. Jo skiltyse kasdieną gali rasti vis keistesnių išmisių. Tik pažiūrėkime kaip jis vašina šlektas ir chlopus.

„Lietuvos Vyriausias Štabas nuo spalio 7 pradėjo visoje Lietuvoje mobilizuoti šaulius. Mobilizuotieji šauliai apmunderuojami ir siunčiami į susirinkimo punktus, kur jie gauna ginklus. Kuopos ir batalionai siunčiami prie Lenkų sienos, kur šauliai padeda pasienio policijai.

Esamomis žiniomis, atvyko 90 nuosimčių mobilizuojamųjų“.

Nespėjus lenkams dar to sugromuloti, „Dziennik Wileński“ skleidžia jau antrą melą. 231 numerį rašoma:

„6 d. šio mėn. lietuvių 5 pėst. pulko, stovincio Kaune, vadovybė gavo iš Krašto Apsaugos Ministerijos įsakymą pasiruošti visiškai išeiti iš Kauno, pilname kovos apsiginklavime, su kulkosvaidžiais, gurguole ir technikos priemonėmis. Pulkas išėjo vakare. I batalionas užėmė Leipūnų kaimą, II — Sirvintus. Kaune tepasiliko štabo kuopa ir sandėliai“.

Šauliai ramiai sėdėdami prie pečių krap-

što pypkes, 5 pulkas, marširuodamas A. Panemunės aikštėje, skaičiuoja „viens, du, trys“, o lenkai tebesvaistosi po Leipūnus ir smaigia pavergtus lietuvius.

Nespėjo lenkų laikraščiai „perkelti“ mūsų 5-ji pėst. pulką į Leipūnus ir Sirvintus, staiga, spalio mėn. 14 d., visa lenkų spauda užtraukė naują sutartinę:

„Kauno krašte dideli neramumai; šauliai laikomi paruošti; policija militarizuota; 7 ir 8 pėst. pulkai perkelti į Tauragę; 5 pėst. pulkas pasiūstas į Kasiadorius“.

Kitą dieną:

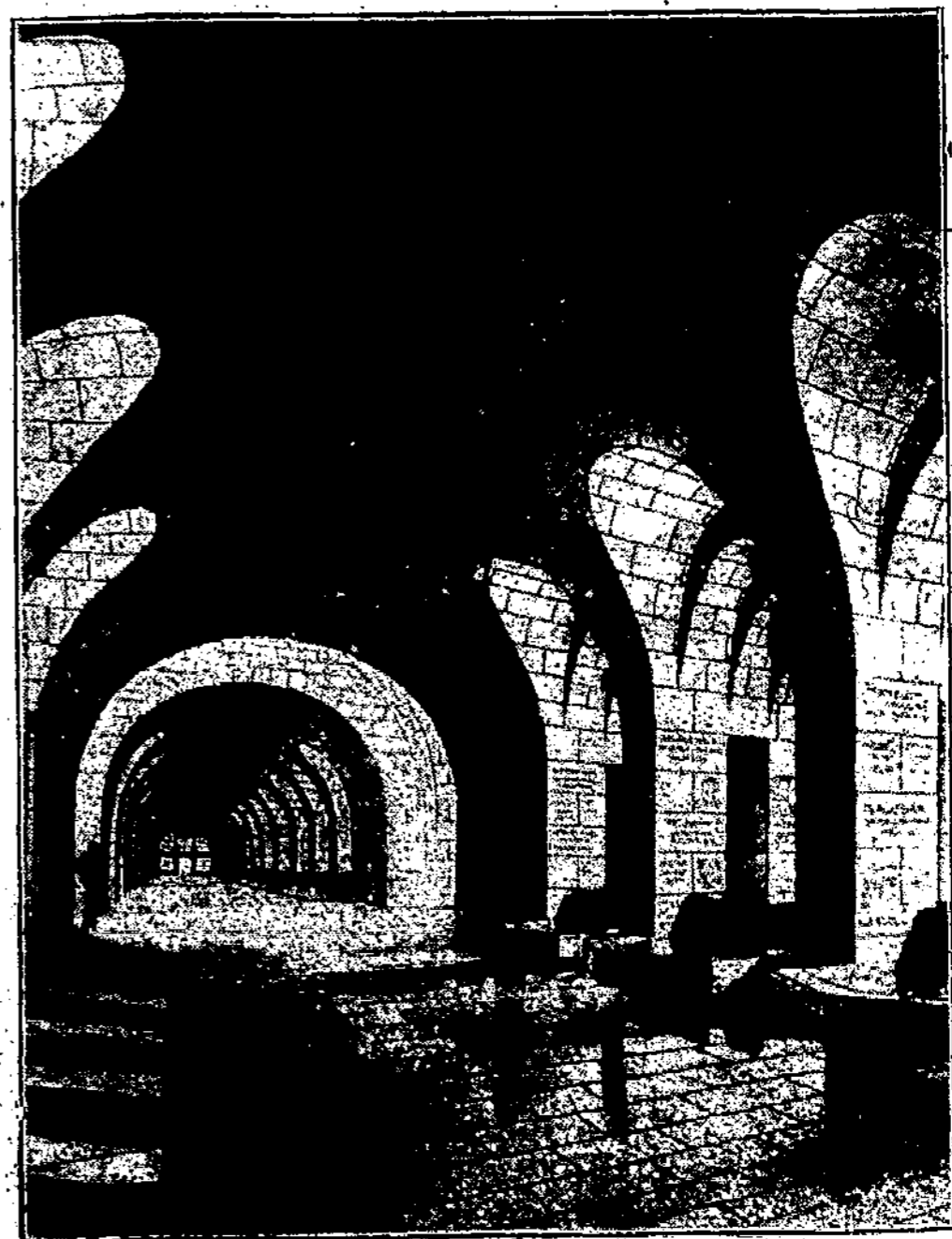
„Ukmergės apskrityje apsisutojęs 5 pėst. pulkas, sekvestruodamas kareiviams butus, pirmoje eilėje užėmė lenkų švietimo draugijos „Pochodnios“ mokyklų butus.

Matyti lenkų laikraščiams labai patinka bent vaizduotėje „kilnoti“ mūsų pulkus. Tik taip jie mūsų pulkus „bekilnodami“, kad kurio nors iš jų „nenukeltų“ į Vilnių.

V. l. U-tis.

Dar nenugalėtas tas karys, kuris žuvo kautynėse.

Braminų išminties žodžiai.

Aukščiau sakyto paminklo vidus. Čia guli žuvusiųjų kaulai.

Lenkų valstybės oro apsaugos draugija Vilniaus krašte.

Valstybės oro apsaugos draugijos (Liga obrony powietrznej państwa) organizacija prasidėjo Vilniuje 1923 m. Dirba išimtinai lenkų visuomenė. 1924 m. sausio m. buvo sušauktas steigiamasis susirinkimas ir išrinkta laikinoji draugijos valdyba. Prie darbo prisidėjo Vilniaus valstybinių geležinkelių direkcija ir valdiškų miškų valdyba, o taip pat visa eilė kitų valstybės įstaigų. Antrasis susirinkimas įvyko balandžio mėn., jame jau buvo išrinkta ir draugijos valdyba. Ši valdyba turėjo daug rūpesčių su „klaikia ir sumukusia Vilniaus provincija“¹⁾

Valdyba paskelbia rinkliavą. Per valdžios įstaigas, policijai padedant, buvo surinkta nemaža pinigų lėktuvui nupirkti. Šis lėktuvas gavo „Vilniaus žemės“ vardą. Rinkliava pasibaigė gegužės mėnesį. Tais pačiais metais įkurti draugijos skyriai: Švenčioniuose, Trakuose, Disnoje ir Vileikoje. Vasarą Vilniaus — Trakų apskrities savivaldybės, savo iniciatyva, surinko pinigų nupirkti dar vienam lėktuvui; pastarasis pavadintas „Vilniaus — Trakų aps. savivaldybių lėktuvas“. Rudenį suruošta I oro laivyno savaitė praėjo vidutiniškai, buvo surinkta daugiau kaip 74.000 zlotų ir suorganizuoti draugijos skyriai Ašmenoje, Braslavė ir Postovuose.

1925 m. padidėja narių skaičius centre ir skyriuose. Vilniuje įsteigta aerologijos²⁾ stotis. II oro laivyno savaitė praėjo silpniau. Daug padėjo oro laivyno propagandai atsiųstas iš Varšuvos vienas mokomasis lėktuvas.

1926 m. karo valdžia atidavė draugijai aerodromą ir angarą ties Vilniumi. Angaras buvo labai senas ir reikalingas skubaus remonto. Todėl valdyba nutarė angarą remontuoti ir padidinti. Stotis patalpinta nemokamame bute prie Stepono Batorijaus universiteto astronomijos observatorijos.

1927 m. draugijos valdybą pradėjo svarbų darbą: renka tinkamas nutūpimui vietas visame krašte ir jas ženklina. Smarkiai daroma ir oro laivyno propaganda. Liepos 10 d. valdyba kartu su 11 aviacijos pulku suruošė Vilniuje aviacijos dieną — įdomias lėktuvų lenktynes.

Bet nežiūrint tų visų pastangų lenkams lig šiol nepavyko įtraukti į draugijos narius tikrąją krašto visuomenę. Nerasime jų eilėse nei lietuvių, nei gudų, nei žydų. Į draugijas rašosi vien tikrieji lenkai bei sulenkėję miestiečiai ir tenkai atvykę iš svetur Vilniun valdininkai.

Algirdas R.

Latviai ir mūsų kap. Gustaičio lėktuvas.

Mūsų aviacijos kapitonas Gustaitis buvo nulėkęs su savo lėktuvu „Ambo“ į Rygą ir praėjusi penktadienį 11 val. karo aerodrome jį demonstravo. „Latvijos Kareivis“ apie kap. Gustaičio lėktuvą rašo šitaip:

„Demonstracijos žiūrėjo ginklų valdybos viršininkas generolas Ruškevics, techniškosios divizijos vadas generolas Kurels, aviacijos pulko vado padėjėjas pulkin. leit. Skurbė ir visa karo lakūnų šeima. Nors kap. Gustaitis yra padirbdinęs savo lėktuvą 1925 metais ir tas lėktuvas be remonto visą laiką buvo vartojamas, betgi jis gerai pasirodė. Lėktuvas yra mažas, dvisparnis (vienplokšmis), turi 30 arklių jėgų variklį ir tetinka sportui. Visas lėktuvas, be variklio, dirbdintas kap. Gustaičio nurodymais ir

pačių lietuvių ištekliais. Lėktuvo variklis jau gerokai pasenęs, kas matyti iš to, kad kap. Gustaitis, lėkdamas iš Kauno į Rygą, turėjo nusileisti 4 kartus.“

„Lakūnas pirmiausia aprodė žiūrovams savo lėktuvą, po ko pakilo į orą parodyti „Ambo“ lėkimo galią. Darė kilpas, sukinėjosi, rodė didžiausią ir mažiausią greitumą ir t.t. Įdomiausias buvo mažiausias greitis, kuris tikrai yra labai mažas, bet tai ir svarbiausia tokiam lėktuvui. Didžiausią greitumą lėktuvas turi arti 140 klm. per valandą. Lėktuvas dirbdintas ne pabrūke, bet „savo namų priemonėmis“. Betgi konstruktoriui (dirbėjui) jis tekainuoja arti 6000 litų, todėl ir kainos atžvilgiu drąsiai gali eiti lenkų su didžiųjų aviacijos įmonių dirbiniais. Po demonstracijos, latvių lakūnų linkėjimais palydėtas, jis 12 val. grįžo į Kauną.“ (Lt. K. 239.)

Lietuvos gyvenimas

Ministerių Kabinetas spalio m. 18 d. patvirtino prekybos ir trečiųjų teismo sutartis tarp Lietuvos ir Italijos.

Finansų Ministerija susirūpino išplėsti mūsų pajūrio žvejybą. Tuo reikalu ieško specialisto, kuris, susipažinęs su mūsų jūros žvejybos reikalais, rastu būdų žvejybai pakelti.

Siena. Spalio m. 15 d. Rygoj galutinai priimta Latvijos Lietuvos siena.

Tarp sakytų valstybių sienos nustatymo klausimas prasidėjo 1920 m. gruodžio m. 19 d., kai pradėjo veikti trečiųjų teismas, kuriam pirmininkavo anglų prof. J. J. Simpsonas. Šis teismas baigė savo darbus 1921 m. kovo m. 21 d., nustatęs sieną nuo Baltijos jūros iki Dauguvos.

Tolimesniam sienos tiesimo darbui vykdyti buvo sudaryta tam tikra komisija po 3 narius iš lietuvių ir latvių pusės. Ši komisija nuo 1921 m. gegužės 22 d. pradėjo savo darbą. 1921 — 22 m. išsprendė pačius svarbiausius klausimus ir susitarė dėl sienos linijos. 1922 m. pradėjo gamtoj tiesi sieną ir pasikeisti pasienio gyventojų sklypais. Lietuva atidavė Latvijai 11 latvių ūkių su 800 ha žemės plotu ir Latvija Lietuvai — 14 lietuvių ūkių su 800 ha plotu. Bendras Lietuvos Latvijos sienos ilgis 570 klm. Iš jų sausžemiais eina 264 klm., upėmis ir ežerais — 306 kilometrai.

Šiomet visi sienos tiesimo darbai užbaigti ir jau turime galutinai nutiestą sieną tarp Lietuvos ir Latvijos.

Šiomet pravežta prekių per Lietuvą daugiau, negu pernai. Kai pernai per pirmuosius 7 mėnesius pravežė tik 152.476.547 kgr. krovinio, šiomet per tą patį laiką 233.367.829 kgr.

Lietuva kinofilmose. Amerikos lietuvis kinofilmistas C. G. Lukšis vasaromis apsilanko Lietuvoje ir ją fotografuoja kinofilmose. Šiomet spalio m. 20 d. sakytas asmuo išvyko Amerikon, veždamasis su savimi su viršum 3000 filmos nuotraukų iš Lietuvos gyvenimo. Šias filmas sudaro Respublikos Prezidento kelionės po Lietuvą, kariuomenės dalių šventės, įdomesnės ir gražesnės Lietuvos vietos ir t.t. Sakytas filmas rodys Amerikoj lietuvių kolonijose, o geresnes jų žada atiduoti Amerikos kinams rodyti. Tuo būdu Lietuvos gyvenimą galės pamatyti ir amerikiečiai.

Tiesia naują plentą nuo Biržų iki Panevėžio, per Vabalninkus. Vyriausybė apmokės už darbą ir priežiūrą, o gyventojai duos akmenis, žvyrą ir atliks jų pristatymo darbą į vietą. Biržų val. taryba nutarė ir gyventojai apsiėmė privežti po 1 kub. metrą akmens ir žvyro nuo kiekvienų 10 ha žemės. Kiti valsčiai taip pat žada prisidėti prie šio darbo.

Policija. Spalio m. 18 d. baigė aukštesniąją policijos mokyklą 27 asmenys, iš jų daugiausia nuovados viršininkų padėjėjai.

Neleidžia gudrauti. Einant žemės reformos įstatymu turintiems daugiau kaip 80 ha žemės likusioji žemės

¹⁾ Taip rašo patys laikinieji krašto valdovai lenkai.

²⁾ Oro tyrinėjimo įstaiga.

dalys buvo nusavinama. Dvarų savininkai, norėdami pasilikti daugiau, negu 80 ha žemės, padalydavo dvarą tarp visų šeimos narių, kiekvienam po 80 ha. 1925 m. gegužės m. 9 d. Seimas priėmė žemės reformos įstatymo pakeitimą, kuriuo norma 80 ha paliekama tik visai šeimynai. Žemės reformos įstatymo pakeitimu iš šeimos narių, apgaulingai pasiskirsčiusių žemę, ji buvo atimta ir palikta 80 ha tik visai šeimynai.

Žemę pasidalinus buvo reikalinga sudaryti tam tikri aktai už kuriuos teko sumokėti žyminis mokesčiai. Tokių aktų savininkai, nebetekę žemių, reikalavo gražinti, o kurie dar nesumokėjo, panaikinti sakytus žyminius mokesčius.

Pastaruoju laiku Finansų Ministerijos Taryba, apsvačius šį dalyką, pripažino, kad nežiūrint į tai, nors žemė ir atimta, bet sakyta mokesčių turi sumokėti.

Tuo būdu gudravimai įstatymus apeiti nepasisekė.

Okupuotoji Lietuva.

Lenkai tremia gyventojus. Spalių m. 14 d. lenkai ištrėmė į Nepriklausomą Lietuvą 12 okupuoto krašto gyventojų, jų tarpe 4 kunigus. Ištrėmieji kunigai net negavo iš savo vyskupijos kurių kanonuose numatytų kunigams būtinų dokumentų apie galimumą eiti savo kunigiškas pareigas. Visi ištrėmieji nesijaučia prasikaltę ir nežino už ką juos ištrėmė.

Lietuvos vyriausybė spalių m. 19 d. pasiuntė Tautų Sąjungos tarybos pirmininkui protestą prieš ištrėmimą nepriklausomon Lietuvon aukščiau minėtų asmenų.

Muravjovo Korikio pėdomis pradėjo eiti lenkai. Spalių m. 5 d. per krata pas buvusį Vilniaus lietuvių mokytojų seminarijos direktorių J. Kairiūkštį, konfiskavo (atėmė) „Švietimo Darbo“, „Lietuvos Mokyklos“ ir kt. kompleksus ir daug kitokių mokslo leidinių, kurie su politika nieko bendro neturi.

Nebeleis lietuvių mokyklų. Lietuvių Vytauto Didžiojo gimnazijos direktoriui M. Sikšniui nuėjus lietuvių mokyklų reikalais pas lenkų švietimo ministerį, pastarasis pasakė, kad nebus greitai laiku atidaryta lietuvių mokytojų seminarija. Taip pat pasisakė, kad lietuvių liaudies mokyklos nebus atidaromos, o lietuvių mokiniai turės lankyti lenkų mokyklas.

Kariuomenės gyvenimas

Mūsų lakūnas Latvijoje. Spalių m. 19 d. lakūnas kpt. Gustaitis savo konstrukcijos lėktuvu „Ambo“ išskrido iš Kauno į Rygą. Rygos aerodrome jį sutiko Lietuvos karo atstovas Latvijoje ir pasiuntinybės sekretorius, latvių aviacijos pulko vado pavaduotojas, daug karo lakūnų ir kt. Vakare latvių lakūnai pakėlė vaišes kpt. Gustaičiui pagerbti.

Į aviacijos kongresą. Spalių 19 d. išvyko į aviacijos kongresą Italijoje mūsų karo aviacijos atstovai kapitonas Kraucevičius ir Žibavičius.

Kauno įgulos kariuomenės klubo veikimas. Rugsėjo 16, 19 ir 20 d. klubo kinematografas kariams rodė dramą „Imperatoriškos didenybės baletininkė“ 20, 23, 24 ir 25 d. vėl dramą „Gyvenimo karuselė“ 26, 27 ir 28, 29 jau tragediją „Vergų karalienė“.

Per tą laiką į klubą atsilankę 974 kariuomenės ir 290 piliečių.

17 d. klube buvo surengę technikos p. karininkai šeimyniška šokių vakarą, jų pačių orkestrui griežiant.

18 d. 2 pėst. p. švietimo vadovo buvo suruoštas šokių vakaras. Griežė jų pačių orkestras. Publikos buvo pusėtinai.

Putinėlis.
1 gusarų D. L. E. Kun. Radvilos pulkas. Spalių 15 d. buvo raštininkų komandos šeimyninis balius. Suvaidino Čiurlionienės operetę „Kuprotas ozelis“. Be to, pulko orkestras pagriežė keletą dalykų. Po to buvo šokiai ir taut. žaidimai.

Kinas. Spalių 10 d. pradėjo veikti kinas, neveikęs vasaros metu.

Ekskursijos. Spalių 17 d. mokoma komanda ir 2 esk. padarė ekskursiją inžinerijos pulkan tikslu susipažinti su visokios rūšies apkasais ir bendrai išsiaiškinti vietų sustiprinimo dalyką.

Spalių 18 d. 1 ir 2 esk. buvo nuvykę Karo Muziejun, kur viskas išaiškinta. Eskadronai dalyvavo vėliavos nuleidimo iškilmėse.

Husz Ar.
Šančių įgula. Šaudymas. Per suruoštas 2 pėst. D. L. K. Algirdo pulko šaudymo rungtynes 4 kuopa šaudė geriausiai už visą puiką ir gavo dovaną (pereinamą prizą) — bronzos statulėlę su parašu „Atmink karą“.

Iš kariuomenės geriausiai šaudė 4 kuopos eilinis *Vainauskas Juozas*, kuris už tai gavo sidabrinį laikrodį su parašu „Už taiklų šaudymą“. Antras po jo šaulys — 4 kuopos grandinis *Pociūnas Adolfas*, kuris gavo 25 lt.

Iš kariuomenės paleidimas. Šiandien ar ryt jūs atlikę tarnybos prievolę ir išmokę vartoti ginklą paliksite pulką. Atminkite, kad mūsų misija dar neužbaigta, atminkite, kad pavergtoji Lietuvos dalis su nykstančia Gedimino pilim nemato giedros saulutės, mūsų broliai ir sesutės rauda, kankinami lenkų. Išsiskirstę po visus Lietuvos kampelius neužmirškite, ką išmokote būdami kariuomenėje, perduokite tas žinias draugams, stiprinkite jų sielas ir neužmirškite savo geriausiojo draugo „Kario“, kuris daug ko išmokė ir dar išmokys.

Linkiu jums laimės ir pasisekimo naujame gyvenime ir tikiuosi, kad neužilgo vėl susitikę trauksime į šventą žygį — į Vilnių...

Vitūrys.

A. Freidos įgula. Spalių 16 d. šarvuočių rinktinės švietimo vadovo iniciatyva surengtas jų salėj šokių vakarėlis. Vakarėlis praėjo linksmai ir gyvai. Kad ir didelė salė, bet žmonių prisirinko daug. Niekur taip gausiai nesilanko, kaip į šarvuočių rinktinės rengiamus šokių vakarėlius. Vakarėly griežė 1 gusarų D. L. E. K. Jonušo Radvilos pulko orkestras. Šis orkestras laikomas geriausiu Kauno įguloj.

V. pusė. St. Čepulis.

A. Panemunės įgula. Š. m. spalių mėn. 15 d. 5 p. pulko mokomoji kuopa savo isleistuvėms priminti surengė vakarą. Buvo deklamuotos kelios eilės ir pasakyta monologų. Kuopos kariuomenės choras padainavo keletą dainelių. Po to pulko orkestras sugriežė kelius kūrinčius; po orkestro griežė stygų orkestras, kuris dar visai jaunutis ir nesenai susiorganizavęs, bet jau sugebėjo viešai pasirodyti scenoje ir palikti gerą įspūdį ir viltį, kad ateityje iš jo bus daug ko galima sulaukti. Orkestrėlio pasirodymo kaltininkas yra p. adjutantas. Vakarėliu ir ypač šiuo orkestrėliu buvome visi patenkinti.

Pulko kariuomenės kinematografe teko pastebėti, kad laike antraktų rodomos karikatūros, pav. „Pilsudskis galanda dantis“ ir k. pačių kariuomenės gamintos. Tai labai sveikintina, nes nenuobodu laukti kito veiksmo ir duoda progos gardžiai pasijuokti ir turi šios tokios moralės. Tokių karikatūrų nors dar mažai buvo, bet tikimės, kad ateityje jų bus daugiau.

Zvainys.

Panevėžio įgula. Š. m. spalių m. 14 d. įvyko pulko mokomos kuopos XIII laidos išleistuvės. 11 val. Pajuostės dv., pasibaigus bažnyčios pamaldoms, kuopa praėjo iškilmės maršu. Buvo perskaitytas įsakymas apie pakėlimą baigusį į grandinio laipsnį ir išdalyti liudymai. Po to, kartu su pulko vadu ir kvotimų komisija nusitraukta ir susėsta prie gerai paruoštų pietų.

Pietaujant pulko vadas pasakė labai gražią kalbą, primindamas būsimiems viršininkams svarbiausią pareigą skiepyti savo valdiniuose tėvynės meilę.

Už sostinę Vilnių susaukta garsus „valio“.
Kalbėdamas kuopos vadas kapit. Bronevičius ir nurodęs į esamas kariuomenėje žuvusių bei apdovanotų Vyties Kryžiais kuopos kariuomenės lentas ragino eiti savo pirmtakų pėdomis. Dar kalbėjo leit. Lastauskas ir grand. Kraujalis,

pasizadėdamas auklėtinių vardu dirbti ir dirbti. Po pietų išskirstyti į kuopas.

U. J. M-lis.

Mariampolės igula. Š. m. spalio mėn. 19 d. pulko senieji kareiviai leidžiami atsargon. Kaip ir visuomet, jie susirinko pulko aikštėje. Linksni jų veidai liudijo jų didelį džiaugsmą, nes jie grįžta daug ką labai svarbaus išmoke.

Atsisveikinti atėjo pulko vadas. Reikšminga jo kalba daug ką kareiviams pasakė. Jis priminė Vilnių ir jo svarbumą Lietuvai. Taigi reikia spiestis, jungti širdis vienybėn visur, kur tik rasi tautietį. Ir bus minutė, kada geros valios valdoma jėga, sutriuškins lenko galybę.

Triukšmingu „valio“ ir Tautos Himnu pulko vadas užbaigė savo kalbą, o iškilmingas maršas lydėjo atsarginius į Mariampolės stotį.

Viršila J. Sisas.

Šiaulių igula. Mirties šmėkla vėl pakirto vieną iš mūsų eilių. Spalio 14 d., dėl ligos, mirė pulko ligoninėje eil. Rubinas Jonas. O kas gali užtikrinti, kad jau daugiau, nelauktas svetys — mirtis, nebedrįs pasirodyti? — Aišku, kad niekas. Niekam šiame pasaulyje nėra lemta žinoti rytojaus. Gal mums patiems, taip pat senai yra suskaitytos gyvenimo valandos, todėl privalome būti visad pasirėngusieji. Gyvendami stenkimės daryti gerus darbus, tvarkingai ir dorai gyventi, kaip pridera tikram kariui — katalikui. Mirtis mūsų draugų tebūnie mums įspėjimu. Palinkėję mirusiems amžino atilsio Lietuvos žemelėje, patys gi, nelaukdami rytojaus, atitaisykime savo gyvenimo klaidas.

Š. m. spalio 15 d. dalis vaidatiečių išėjo atsargon. Kiek jie džiaugsmo parneš savo namškiams, kaimynams, na, be abejo ir savo širdies draugams. Ne vienai motutei, sulaukus savo sūnelio bei mergelei — bernužėlio, sužibės akyse ašarėlė. O kiek klausimų pasipils: kaip tarnavai, ar teko nešioti „strielbą“, ar moki šaudyti, ar gerai valgydino ir t. t., o svarbiausia — ar matei raplaną ir makabily? Juk kaimiečiams tai didelė retenybė pamatyti, o ypač dar seniesiems. O kaip apsidžiaugs pamatę, kad jų sūneliai *grįžo iš kariuomenės išmokę skaityti ir rašyti.* Taip pat negalės mūsų atsarginiai vyrukai nusiskusti ir dėl maisto, nes juos mamytės ir panytės sulauks raudonus, kaip bijūnus.

Mes, jūsų draugai, linkime jums nuo širdies laimingo gyvenimo, nepamiršti to, ko čia išmokote, nes gal būt ne užilgo, kaip eisime vaduoti Vilnių, vėl susitikime. Todėl būkit nuolat pasiruošę, juk vis tiek esate kariai, tik skirtumas tas, kad nenešiojate mundiero.

Atminkite Vilnių, *skaitykite laikraštį „Kari“* ir laimingai gyvenkite, visur elgdami, kaip turi elgtis išauklėtas doras karys — pilietis.

Vyr. pusķ. Ėdv. Jagminas

Užsieniai

Lietuvis lakūnas Amerikos oro lenktynėse. Rugšėjo m. 19 d. Amerikos Jungt. Valstybėse įvyko lakūnų lenktynės. Jose dalyvavo ir buvęs mūsų karo lakūnas kpt. Darius. Jis lėkė svetimu lėktuvu. Savo lėktuvą pardavė ir mano įsigyti geresnį, kuriuo galėtų perlėkti iš Amerikos į Europą. Tam reikalui susitvėrė Amerikos lietuvių komitetas, kuris stengiasi toki lėktuvą kpt. Dariui parūpinti.

Amerikos Jungt. Valstybių laivininkystės taryba pranešė, kad ji paruošė planą naujam, greitai plaukiančiam, garlaiviui pastatyti, kuris per 4 dienas galės perplaukti Atlanto vandenyną.

Pabaltijo miestų sąjungos konferencija įvyko spalio m. 20 d. Rygoj. Šioj konferencijoj dalyvavo Lietuvos, Latvijos ir Estijos miestų atstovai. Per konferenciją pripažinta, kad reiktų nustatyti kuo glaudžiausius ryšius tarp sakytų valstybių miestų sąjungų.

Prancūzija yra nusistačiusi atiduoti Italijai Siriją. Už Siriją Prancūzija gaus iš Ispanijos Maroko dalį. Ispanijai vieton Maroko bus atlyginta kitu būdu.

Skolų našta. Jau rašėme, kad Lenkija paskolino iš Amerikos ir Anglijos bankininkų 62 milijonu dolerių ir 2 milijonu svarų sterlingų.

Bijodami prarasti šią paskolą, skolintojai atsiuntė savo kontrolierių Amerikos J. V. finansų ministerijos atstovą p. Devey. Tas atstovas gyvens Varšuvoj. Jam mokės nuo 1.500 iki 2.000 dolerių mėnesiui. Jo biūro išlaidos kainosios apie 28.000 dolerių per mėnesį. Visos šios išlaidos teks Lenkų izdui.

Rygos lietuviai, spalio 9 d. minėdami Vilniaus pagrobimą, priėmė rezoliuciją, kurioj prašo Lietuvos vyriausybės ir tikisi, kad ji pajėgs padaryti žygių Vilniaus lietuvių vargams baigti ir, kad būtų atitaisytas Želigovskio smurtas.

Uždaryta siena. Pasirodžius Graikijoj bulgarų gincluotiems būriams, Graikijos karo vyriausybė įsakė uždaryti Graikijos Bulgarijos sieną.

Karo kronika

Paminklas žuvusiems. Leopoldo kalne, ties Viena (Austrijoj), bus pastatytas 70—80 mtr. aukštumo plieno ir stiklo paminklas atminti žuvusiems per didįjį karą vokiečių kariams.

Lenkijos kareivių liaudies universitetas. Lenkai labai rūpinasi savo puskarininkų švietimu. Tam reikalui įsteigiamos puskarininkiams pilno 8 klasių kurso gimnazijos, o pastaruoju laiku, Lenkų „Baltojo Kryžiaus“ draugijos iniciatyva Varšuvoje įkurtas 21 ir 30 pėst. pulkų puskarininkiams liaudies universitetas. Šio universiteto įkūrimo daug pasidaravo 30 pėst. pulko vadas pulk. Vyspianskis. Universiteto vedėja paskirta uoli kareivių švietėja S. Moščinskienė.

9 dieną šio mėnesio buvo iškilmingas šio universiteto atidarymas. Atidarymo iškilmės įvyko Citadelėje, kareivių salėje.

Mokslas liaudies universitete truks 6 mėnesius. Paskaitos eis 3 kartus savaitėje po 2 valandi dienoje.

Pirmoje eilėje bus dėstoma apie dabartinės Lenkijos padėtį. Po to geografija, gamta, fizika ir pagaliau politinė ekonomija.

Tai yra pirmoji šios rūšies švietimo įstaiga lenkų kariuomenėje.

Panašus liaudies universitetas pravartu būtų įsteigti ir mūsų puskarininkiams bei raštingiems kareiviams, kas, be abejo, atneštų labai didelės naudos. Tik reiktų kam nors imtis iniciatyvos.

V. I. U-tis.

Estų vyriausybė paruošė įstatymo projektą, kuriuo sutrumpinama karo tarnybos laikas.

Pėstininkų, kavalerijos ir artilerijos dalyse reikės tarnauti 12 mėnesių, karo laivyne ir pajūrio tvirtovėse 18 mėnesių, karo technikos dalyse nuo 12 iki 18 mėn.

Manoma, kad dėl to biudžeto išlaidos karo reikalams sumažėsiančios per 100 milijonų estų markių.

Amerikos J. Valstybių karo laivyno stiprinimas. Pareikalauta kreditų perdėbimui 5 senesnės konstrukcijos kreiserių. Tuo būdu Amerikos J. V. turės 13 paskutinių konstrukcijos kreiserių.

Koks patrankos gyvo darbo laikas? Skaitoma, kad lauko patranka gali padaryti iš viso 4.000 sūvių (netuščių), po ko patranka pasidaro netinkama taikiam šaudymui.

Pagal tą nesunku apskaičiuoti kiek ilgai gyvena patranka, — tiksliau išsitarus: kokį laikotarpį ji atlieka savo tiesioginį paskyrimą.

Pasirodo, kad tas laikotarpis labai trumpas — viso 40 sekundžių! Iš tikrųjų, kiekviena granata eina patrankos vamzdžiu $\frac{1}{100}$ sekundės, ir reiškia: 4.000 sūvių per 40 sek.

Lenkija užsisakė Anglijoj 30 karo lėktuvų, o Jugoslavijoje — 16.

Šalina. Sovietų Rusijos karo revoliucijos taryba įsakė pašalinti iš kariuomenės, laivyno ir aviacijos visus priešingus dabartiniai bolševikų tvarkai asmenis.

Turkija užsisakė Italijoje du nauju kreiseriu.

Karo reporterių pareigos nelengvos. Ne vienas jų, berinkdamas žinias savo laikraščiams apie kautynes, žūna. Štai pastaruoju metu Kinijoje per kautynes Čangčou užmuštas Londono laikraščio „Times“ reporteris Riley.

Sporto kronika

Lietuva.

Šaudymo rungtynės. Lietuvos Taisykl. Medžiokl. ir Žūklės D-jos šaudymo rungtynės įvyko Kaune spalio 16d. Dalyvavo visų skyrių atstovai. Pirmą prizą aukso žetoną ir šautuvą laimėjo Ukmergės skyr. pirm. B. Dirmantas. P. Respublikos Prezidento garbės prizą laimėjo Ukmergės skyrius.

Autociklų lenktynės. Pirmos autociklų lenktynės suruotos LDS 1 kilometro distancijai įvyko spalio 16 d. netoli Kauno. 350 kub. cent. kategorijoje I prizą laimėjo LDS narys Rinčauskas, pravažiavęs 1 klm. per 45,1 sek. 750 cnt. kategor. Lietuvos rekordą pasiekė Jurevičius — 39,1 sek. 1000 cnt. kategor. Lietuvos rekordą — pasiekė LDS narys Malkevičius — 36,2 sek.

LFLS KSK 3:1 (2:0). Paskutinės Kauno apygardos futbolo rungtynės LFLS, šias rungtynes laimėjusi, igyjo pirmą vietą. Dabar likusi Kauno apygardos nugal. turės susitikti dėl Lietuvos meisterio vardo su Šiaulių ir Klaipėdos apygardos nugalėtojoms.

„Makabi — „Sparta“ 1:0 „Makabi“, po šių rungtynių užima ketvirtą vietą.

KSS 1 — Spielvereinigung 4:1 (3:0.) Rudens rato pirmenybėms futbolo rungtynės tarp pirmaklasių Klaipėdos komandų KSS ir Spielv. pasibaigė KSS laimėjimu 4:1.

Scharkey — Žukauskas aplankys Lietuvą. Per Čikagos lietuvių suruostas vaives lietuviui Jach Sharkey pagerbti jis pareiškė, kad Lietuvos nors jis nepažįstas, bet drąsiai vadinsis lietuviu ir tuo didžiuojasi. Progai pasitaikius apsilankys Lietuvoje ir su ja susipažinsias.

A. Freidos igula. Aviacijos sporto komisija ir šiais metais surengė sporto dieną.

Spalio 16 d. 9 val. visi sportininkai susirinko į paskirtą vietą, iš viso apie 50 dalyvių. Pradžioje lenktynių atvyksta Aviacijos v-kas pulk. leit. Pundzevičius.

Šioj sporto dienoj pirmas vietas laimėjo: 1) 100 metr. bėgime Aviacijos parko vyr. pusl. Kairaitis (13,4 sek.), 2) bėgime iš A. Freidos į Linksmadvarį (cross — country) 2 oro eskad. eil. Kazakevičius (9 min. 4,2 sek.), 3) granatos mėtyme 2 oro eskad. vyr. pusl. Čepulis (59,3 metr.), 4) skritulio stūm. Av. parko vyr. pusl. Kairaitis (8,73 metr.), 5) šokime į tolį 1 oro eskad. eil. Vasiliauskas (5,32 metr.), 6) įrankių gimnastikoj e. lakūno p. 2 oro eskad. vyr. pusl. Mažonas.

Visų idomiausias buvo v. p. Mažonas savo giminastika kuris vikriais judesiais atrodė kaip cirko artistas.

Lenktynėms pasibaigus visiems laimėtojams buvo išdalintos dovanos. Aviacijos v-ko pulk. leitn. Pundzevičiaus dovaną stalinį laikrodį gavo vyr. pusl. Čepulis, Čekoslovakų konsulo prof. Galia dovaną kišeninį laikrodį gavo eil. Kazakevičius. Vyr. pusl. Mažonas labai gražų Av. sporto komisijos portfelį. Eil. Vasiliauskas kišeninį laikrodį. Vyr. pusl. Kairaitis kišeninį laikrodį ir Vilniaus albumą. Likusios dovanos taip pat sporto komisijos.

3 oro eskadrilė toj dienoj neišstatė nė vieno sportininko.

Aviacijos futbolo komandų bendri pirmenybių rezultatai.

K o m a n d a	Žaidė	Laimėjo	Pralaim.	Lygiomis	Taškų skaičius	Golų santykis
3 oro eskadrilė	5	5	0	0	10	11:4
Aviacijos parkas	5	2	1	2	6	8:5
2 oro eskadrilė	5	2	2	1	5	3:3
4 oro eskadrilė	4	2	2	0	4	6:6
1 oro eskadrilė	4	0	2	2	2	4:6
Av. štabas, mok. oro eskad.	5	0	4	1	1	36

Av. štabas su mok. oro eskad. sudarė vieną bendrą komandą.

3 oro eskadrilė lieka Aviacijos nugalėtoja. Aviacijos sporto komisija paskyrė jai pinigine dovaną.

Vyr. pusl. St. Čepulis.

Užsieniai.

Čekoslovakija — Vengrija 2:1. Tarpvalstybinės futbolo rungtynės Budapešte, dalyvaujant 40.000 žiūrėtojų miniai, pasibaigė 2:1 čekų naudai. Tarp miestinėse rungt. Praha — Budapeštas laimėjo vengrai 2:1.

Naujas pasaulinis ieties mėtymo rekordas. Suomų sportininkas Penttilac padarė naują pasaulinį ieties mėtymo į tolį rekordą. Jis numetė ietį 69,88 metrų.

Lietuvaite čampionė. Vienas Bostono laikraštis surengė dideles plaukiojimo rungtynes, kuriose antrą vietą pavyko paimti lietuvaitei E. Semaitytei. Rungtynėse dalyvavo 205 moterys.

Kritika ir bibliografija

P. Šimkūnas. Krašto mokslo vadovėlis (Istorijos pradžiamokslis) II laida. IV-am pradžios mokyklos skyriui ir I-ai vidurinės mokyklos klasei. Kaunas, 1927 m. 124 p. Kaina 4 lt.

P. Šimkūnas išleido „Krašto mokslo vadovėlį“ dar 1926 m. Dabar išleistame yra apie Joną Basanavičių, Vinčą Kudirką atskirai parašyta ir apie M. Valančių, bet už tai yra išmestas skyrius „Kaip dabar tvarkoma Lietuvos valstybė“. Šiaip vadovėlis tinka kareivių bibliotekoms, mažuma brangus. Pirmiau išleista virsija tik 6 puslapiams. Išleistas gan gražiai.

Antanas Venclova. Gatvės švinta. Lyrika. Išleido „Žalia Vėtra“. Kaunas, 1927 m. 47 pusl. Kaina 2 lt.

„Juodi bėgiai, juodas vėjas ir dangus.

„Lempos švilpia išsišiepusios dantim... (5 p.)

Štai, tos lirikos pradžia! Mano manymu iš to „juodo vėjo“ ir „lempų“ „su išsišiepusiais dantimis“ nei minties, nei proto nematyti, o tiesiog jauno isimylėjusio gimnazistėlio „gegužės nakties užburimų poeto“ (16 p.) klaidėjimas, o ne sveiko žmogaus, nekaltu jau apie poetus, mintys. Tiesa jos drąsios savo trivialumu, pav. „ar kaimo bernas, eidamas pro mergą“ (8 p.).

Nepamiršta garbinęs ir tų, kurios

„Laukė, žvalgė ir keistai šypsojos...

Pro pudrą neramiai drebejo...

Išalkusi, aistri, jauna ir nuodėminga

Ji laukė — gatvėje pirkėjo“ (37 p.).

Nieko nepadarysi, mat ir autorius nori gyventi, „kartu bent vieną naktį“ (24 p.).

nes „jaunas aš — ir tu jauna

lig dugno laimės“ (38 p.) nori prisigerti.

Visą jo „kūrinį“ paskaičius tokiam poetui tikrai galima pasakyti tikrą teisybę, kad jo laimė

„Tarnaitė durų sklusių užstūmė“ (21.)

Man nesuprantama, kuriems galams reikėjo rašyti panašių „sedevrų“, jei pas jį patį pasitaiko visiškai gerų dalykų, kaip pav. „Kaimo nuotaika“, „Vasara“, „Pro žydinčius javus“, „Rožių rūmuose“, „Žalsvas kambarys“, „Malda“.

„Vairo“ b-vės leidinys. Sieninis kalendorius 1928 metams. Nuo ko gi dabar pradėti rašyti? Žinoma nuo Vilniaus, kas ir yra šio kalendoriaus pirmojo lapelio, kitoj pusėj, p. E. Ventys parašė „Vilnius“. Kuo baigsi? Žinoma — Putino „Nauji Metai“. O toliau, kaip ir anksčiau: porą „talentingų“ juokų; apie tai „Kaip gaudyti laukines antis“, „50 kartų vedęs“, „Marmeladas iš slyvų“, „Žydų gudrumas“, „Plaukų priežiūra“, „Raudona pomada lūpoms“, „Stiklų valymas“, citatos, eilės, dienos ilgumas, saulės tekėjimas ir leidimasis, na, ir pagaliau... Sveiki sulaukę 1929 metų! ir dar vienas svarus lapelis. Kalendorius turi ir instrukcijų — pirmame raudoname lapely — tai tikrai naujiena!

Kun. J. E. Jonaitis. Keturi angelai. Dalyvavusio Didžiajame kare pasakojimas. Kaunas, 1927 m. 71 psl. Kaina nepažymėta.

Keturi angelai tai dalyvavusiųjų did. kare Amerikos kariuomenės: karo kapeliono, karo gydytojo, Raudonojo Kryžiaus slaugytojos ir sesers arba vienuolės — tipai.

Parašyta talentingai; kalba suprantama ir graži.

Kareivių bibliotekoms tinka.

Maironio raštai. 1. Lyrika. Kaunas. Šeštoji laida. 196 psl. Kaina 6 lt.

Yra tai net 132 atskiri poezijos dalykai. Autorius visiems gerai žinomas ir recenzijų nereikalingas. Knyga išleista gražiai ir nebrangi, tik 6 lt.

Kareivių bibliotekoms tinka.

Esmaitis. Sakalėlis. Elementorius ir pirmosios knygos pradžios mokyklai. 8 laida. Kaunas, 1927 m. 80 psl. Kaina nepažymėta.

Elementorius, kaip ir kiti: abecėlė, daug paveikslėlių, apsakymų. Ko jis vertas — tepasizako žinovai. Šis vadovėlis išplatintas ir kariuomenėje.

Agr. Dr. Jurgis Kriščiūnas. Danų žemės ūkis. Žemės ūkio Rūmų leidinys. Kaunas. 1927.

Brošiūros tikslas — mėginimas aiškinti danų žemės ūkio būsą ir jo savybes. Naujakuriams pravartu pasiziūrėti į 7 pieš. „Danų naujakurio sodyba“. Yra net 8 piešiniai. Išleista gražiai.

Kareivių bibliotekoms tinka.

R.

Galvosukio 5 nr. sprendimas.

(Žiūr. „Kario“ 40 nr.)

Senas kovotojas abiem raiteliams pasakė: „Pasikeiskite arkliais, nes kiekvienas svetimu arkliai stengsis pirmas atjoti, kad tuo būdu jūsų arklys liktų antruoju“.

Gerai išsprendę galvosukį prisiuntė: Kauno igulos: 1) Vyr. Št. Kav. virš. rąstinės eil. Liudas Dovydenas, 2) Kauno igulos k-ros j. p. A. Urbonas, 3) Karo Ligoninės san. pusk. k-dos eil. K. Marozas. Kauno priemiesčių: a) Ž. Sančių igulos: 1) 1 sunk. baterijos j. p. Juozas Danisevičius, 2) ryšių bat. j. p. Kunigėlis, 3) Sandėlių kuopos eil. Lingys, b) A. Freidos igulos: 1) Šarvuotųjų rinktinės štabo v. p. Vincas Aukškalnis, 2) Aviacijos štabo Henrikas Reichertas, c) A. Panemunės: 1) 5 p. p. eil. Mikas Pocevičius. Mariampolės igulos: 1) 9 p. p. virš. P. Jaloveckas, 2) eil. Jonas Ubelka. Šiaulių igulos: 1) 8 p. p. eil. S. Grigaliūnas, 2) 8 p. p. V. Matulaitis. Panevėžio igulos: 1) 4 p. p. eil. L. Gollandas. Alytaus igulos: 1) 2 ulonų pulko v. p. Stasys Gudmanas. Ukmergės igulos: 1) 1 p. p. eil. Spertalis. Klaipėdos igulos: 1) 7 p. p. v. p. Kudriekis, 2) 4 baterijos virš. Lingis. Vilkaviškio igulos: 1) 7 baterijos gr. Baltrušaitis.

„Skautų tarnavimas Tėvynei“ knygutės autorius kpt. P. Jurgelevičius Kauno igulai skyrė dovanų 5 knygutes, tuo būdu kiekvienos Kauno miesto ir priemiesčių igulos pirmas galvosukio išsprendėjas gauna sakytą dovaną.

Kpt. P. Jurgelevičiaus skiriamą dovaną „Skautų tarnavimas Tėvynei“ laimėjo: 1) eil. Liudas Dovydenas, 2) jaun. pusk. Juozas Danisevičius, 3) vyr. pusk. Vincas Aukškalnis, 4) eil. Mikas Pocevičius, 5) virš. P. Jaloveckas, 6) eil. S. Grigaliūnas, 7) eil. L. Gollandas, 8) vyr. pusk. Stasys Gudmanas, 9) eil. Spertalis, 10) vyr. pusk. Kudriekis, 11) grand. Baltrušaitis.

Galvosukio 6 Nr. sprendimas.

(Žiūr. „Kario“ 41 nr.)

1 kuopos viršila turėjo išsirikiavęs 36 naujokus.

Ats. mjr. P. Rusecko dovaną, jo paties knygutės, „Rambyno Tėvyneje“ laimėjo: 1) Kėdainių igulos eil. Juozas Vaičiulis ir 2) Vilkaviškio igulos eil. A. Hochleitneris.

Gerai išsprendę galvosukį dar šie kariai: 1) Kariuom. Int. j. p. Petras Rekašius, 2) Karo Ligoninės j. p. A. Paradnikas, 3) pionierių bat. j. k. Pr. Solominas, 4) Art. Tiek. Sk. v. p. Liuzinas, 5) Karo Ligoninės eil. Vincas Gerutis, 6) 2 p. p. eil. Bronius Karinauskas, 7) Karo Mokyklos v. p. Girdauskas, 8) Karo Mok. kariūnas Adolfas Švažas, 9) 9 p. p. virš. P. Jaloveckas, 10) III karo ap. št. Ignas Valsiūnas, 11) 4 art. p. grand. Gaudentas Baltrušaitis, 12) 7 p. p. v. p. Stasys Mickevičius, 13) 7 p. p. virš. A. Vilimas, 14) 2 art. p. eil. Ambraziūnas, 15) 1 p. p. v. p. K. Juknevičius, 16) 1 p. p. v. p. Petras Aidukas, 17) 4 art. p. v. p. Aleksandras Aleksandravičius, 18) 4 p. p. virš. Antanas Šimkus, 19) 4 art. p. pusk. V. Pankovas, 20) 2 ulonų p. v. p. Bronius Urniežius, 21) 2 ulonų p. vachm. Romualdas Meliukštis, 22) 2 art. p. virš. Kostas Kairys, 23) 9 p. p. eil. Kazys Puras.

Galvosukis 7 nr.

„Tai pas mus kaime obuoliai“ — pasakojo pusk. Račūnas, baigdamas graužti obuolį. „O ar didelis pas jus sodas?“ — paklausė Račūno virš. Mažeikis.

— „Pas mus sodas tai sodas, o obuoliai kokie“... — „O ar daug jame obelių“ teiravosi Mažeikis.

— „Tai, matai, šešios eilės po penkis medžius kiekvienoj eilėj, ir dar trys eilės po keturis medžius.“ — „Tai nieko sau, didokas sodelis“ — sakė Mažeikis.

— „Bet ir meluoja kaip pasamdytas.“ — įsimaišė į jų kalbą Račūno kaimynas pusk. Viatkus, — „Jų sode tėra tik šešiolika obelių, o jis čia keturiasdešimtis dvi priskaitė.“ „Tai jau tu suskaitei,“ — atsakė Račūnas, o aš tuojau įrodysiu, kad tiesą sakau.“

Ir Račūnas nubraižė schemą-planą iš kurios matėsi, kad sode ištis. nors ir buvo šešiolika medžių, bet jos taip buvo pasodintos, kad sudarė šešias eiles po penkis medžius ir tris eiles po keturis medžius.

Nubraižyti languotame poperyje kaip augo obelys Račūno sode.

Pirmi du kariai, prisiuntę teisingus sprendimus iš Kauno ir jo priemiesčių igulų, gaus dykai: pirmas — P. Rusecko šešius albumelius „Lietuva“ ir antras — P. Rusecko knygutę „Lietuvos kariuomenė.“

Sprendimus prisiųsti iki š. m. lapkričio m. 8 d.

Jeigu turi ką nors artimą bei pažįstamą Amerikoje, prašyk, kad jis tau užsakytų Amerikoje einantį dukart per savaitę laikraštį

„DARBININKAS“

„DARBININKAS“ daug rašo ne tik iš Amerikos lietuvių gyvenimo, kuris idomu mums žinoti, bet ir iš Lietuvos ir viso pasaulio. Taip pat „Darbininke“ rasi daug apysakų, eilių, įvairenybių ir kitų idomių raštų. Nemaža deda ir iš mūsų kariuomenės gyvenimo. „Darbininkas“ yra vienas prielankiausių mūsų kariuomenei laikraščių Amerikoje.

„DARBININKO“ kaina Lietuvoje: 5 dol. 50 ct. metams, o siunčiant vieną kartą per savaitę tik 3 dol.

„DARBININKO“ adresas:

„DARBININKAS“
366 West Broadway
South Boston, Mass.
U. S. Americo.

Leidžia Vyr. Št. Karo Mokslo Valdyba || Redaktorius pulk. Itn. BUROKAS.

Valstybės Spaustuvė Kaune, kampas Duonelaičio ir Gedimino g.